

©
L
A
J
K
I
I

T
C

TARTU TÜTARLASTE GÜMNAASIUMI ÕPILAS- PERE HÄALEKANDJA

Nr. 15.

15. mai 1932.

IV aastakäik.

Väljaandja: Tartu tütarlaste gümnaasium. Pea- ja vastutav toimetaja: Aug. Paud; abi: E. Jaska. Tegev toimetaja: A. Hurt. Toimetuse liikmed: T. Linde, E. Madrats, V. Märtin, L. Raba, M. Suits. Talituse juhataja: V. Käppa. — Kaastööd võtavad vastu toimetuse liikmed igal ajal. — „T. T. G.“ ilmub iga kuu 1. ja 15. päeval, välja arvatud õppetöö vaheajad. Tellimishind: aastatellijaike 20 senti number, üksiknumbrite tellijaike à 25 senti.

Oma au ja õigus.

„On olemas ka Eesti au, Eesti õigus, au ja õigus. Teist sarnast otsiksime tervelt maa-keralt asjata. Ega ometi Eesti au isesugune ole ja Eesti õigus isesugusem kõige maailma au ja õiguse definitsioonist.“

Nii kirjutas Juhan Liiv Eestit rõhuva võõra surve päevil, olles ise armetu, õnnetu, vaimselt haige, füüsiliselt kokkuvarisev, kaaskodanike poolt hoolimata koheldud, seltskonnast hüljatud.

Nii kirjutas Juhan Liiv ajal ja seisukorras, millal tal kõige vähem põhjust oli välja astuda oma kodumaa ja selle rahva olemasolu, au ja õiguse eest. Aga ta vaimne närv oli siiski veel niivõrd erk, ta mõttesilm siiski veel nii nägev, et ta niiviisi võis ütelda, olgugi et kõik ta sees ja ümber oli lagunemas, kokku varisemas.

Nii kirjutas Juhan Liiv ja oli kõige oma abituse ja armetuse kõrval — suur inimene.

Oli suur inimene selles mõttes, et ta tundis, mis on oma au ja oma õigus.

Kahjuks ei ole neid oma au ja oma õiguse tundjaid mitte alati, ei ole neid mitte kõikjal; ei ole neid igas ühiskonnas, ei ole ka vähemais ühiskondlikes koondis.

Liigub tihti ringi inimesi, kel on püha ainult teiste au, teiste õigus, võõrast vaimust läbiimbutatud au ja õigus. Liigub ringi inimesi, kes on valmis ohverdama iseenda au, iseenda õigust, et päästa võõra au, võõra õigust.

Liigub ringi inimesi, kes on valmis parajal momendil tühistada seeklita eest ära müüma kõik need aarded, mis on kogutud visa töö ja oma asja armastusega pikema aja kestes.

Jätkub väikesest juudalikust sosistamisest võõra poolt, et salata maha oma traditsioonid, oma veendumused, oma pühendused.

Need oma au müüjad on nagu muinasloolised titaanid, kes hävitavad ise oma lapsi, hävitavad ise oma liha ja verd. Neile ei ole midagi püha. Nad ei tea, mis tähendab sõna „mina“, nad ei tea, mis tähendab sõna „meie“. Nad ei tea, milline jõud, milline suursugususe peitub nendes sõnades: mina, meie.

Nad ohverdavad endid oma äraandlikkus rumaluses nende heaks, kes teavad väga hästi, mis on nende enda „mina“, nende enda „meie“. Ohverdavad nende jaoks, kes aina irvitavad, kui näevad; kuidas sõge „haneks püütu“ lõhub ja reostab oma kodu, pillab oma aardeid nelja tuule poole. — Kelle kasuks? — Nende kasuks, mitte meie endi kasuks.

Oi seda piiritut võõra ideoloogia ees küürutavat orjameelsust, oi seda armetut iseteadvust, oi seda abitut ettenägematust!

Aegade traditsioon ja seadus on määranud oma au ja oma õiguse müüjatele raskeima karistuse. Nendel ei tohi olla paika tervelt mõtlevas ja iseteadvalt funktsioneerivas ühiskonnas.

On aga suur ja suursugune see ühiskonna liige, kes astub välja kõigi oma kaaskodanike eest ja tunnistab, kätt südamele pannes: „Oleme, mis meie oleme, aga ometi oleme me „meie“; kes ütleb seda isegi siis, kui ei olegi neid väärtusi, mida maailm on harjunud varandusteks pidama. Midaqi ikka on, mille vastu juba teised ei saa. Ikkagi on rikkusi, mis teevad vaeseimagi rikkaks, väikseimagi suureks.“

„Meie maa on nii vaene, et tal pole muud rikkust kui ta lastearmastus“ — nii olevat kord ütelnud üks soome kirjanik.

Milline suur sügavus, raudkindel iseteadvus peitub selles sõnas! Ja see rahvas, see ühiskond juba ei kao, kel on oma alandliku otuse juures niipalju vägevust.

Oi, kunas jõuame meiegi niikaugale kui Napoleon, kes kõigile vastaste meelitustele, pealekäämistele ja diplomaatilistele avatlemistele reageeris vaid üheainsa veendumusliku väitega:

„Aga mul on Prantsusmaa!“
Aug. Raud.

Vaikne hetk.

Kui alla laskub rahu
säält taevaavarusest,
ei ajusse siis mahu
küll mõtted hämarusest.

Ses vaikuses õnn nii suur,
et inimhing sõnatu.
Kuigi ju avanes puur,
hää! hõiskamiseks veel kõlatu.

Kas ei siiski hilju, hilju
kasva kehas, vaimus jõud;
kas ei muud rõõmud helju
sääl, kus varem oli põud.

31. I 32. —la.

Mis on mu laulud.

Mu laulud vist polegi muud kui nutt
ja kaebed ja ohked ka:
kuid südame õrnus ja salajutt —
kõik nendes võib leiduda.

13. II 32. Heljo.

Elu kerjus.

Motto: „Kel öö on must, see alles mõistab
ka koidukuma, päikest ihata.“

(G. Suits.)

Elada tahan, tahan elada. Ka siis veel, kui mind pole enam, kui ju ammu on kadunud, hääbunud kõik. Hõiskaksin, hüüaksin seda vastu sügistormele, mis püüavad hävitada, murda. Hüüaksin seda vastu allatibavale uduvihmale, mis nagu kõikjale püüab katta omi loore ja ähmaselt-vormituks muudab unistused ning tulevikugi. On sünge see pilt, kuid tahaksin elada, tahaksin käristada puruks need katted, mis ikka on varjajaks, mis ikka takistavad. Tahaksin muuta päikeseküllaseks ja sädelevaks selle tuleviku, tahaksin saavutada noid tähti, mis seal eemal, kaugel helendavad.

Kuid kas ongi need tähed? On's need tähed, mis sealt eemalt ahvatlevad? Vahest on see sootuluke, mis vilgub üle mülgaste — see mu täht? Tee sinna on pikk. Kas jõuangi sinna? — Ehk nõrkeb jõud!

Ent sünges öös väljahtub valgusekiiri! Kui lähen ja hukkungi, on's sellest midagi? Olen ju püüdnud mingile eesmärgile, olen tahtnud elada. Kui poleks sammunud sedagi rada, mida siis?

On pime ja öudne too öö — elu majanduslikes kitsikusis. Too õieti ei saagi olla elu, vaid ta on seda ainult lootuses tulevikku. Virralised valgustavad, jäävad aga siiski vaid pettevalguseks, mis kaugel hommikust! Ses elus võib vaid väljahtada midagi, ent siis kõik jälle tuhmub ja saabub öö, veel pimedamalt tunduvana kui enne. Seda elu elatakse ainult üksikute lõmade jaoks — ilma nendeta peaks kustuma tuli. Ja need lõmad meenutavad lakkamatult, et kuski paistab päike; päike, aga mitte sinu jaoks. Kuhu kaob siis see elu noorusunelm, täis helklevat õnne ja lõõmavat

H. Hoffenrichter.

TROOST.

leeki? Kuhu ta siis nüüd kadus — see unistus, mis kord kerkis nooruse muinasmaa hõbedasest veest, siis kui sul veel polnud teada, et mõnele on osaks antud olla vaid kerjuseks elus?

Kurku nõorivad pisarad, nutmata pisarad, kibedad kui mürk. Nad söövad vormituks, süngelt-irvitavaks lõustaks tuleviku, hävitavad sootuks minevikuluule, kibestavad oleviku. Need sunnivad sind ennastki irooniliselt irvitama selle elu üle, mida peaksid hindama ülimalt: „Universumi ülim aare — see virelemine ja hingitsemine!“ Jaa, vahest küll neile, kelle rajad on siledad, kelle teid palistab elu vahelduse ja õnnega! Need võivad tunda elu, need peavad seda ülimalt varanduseks, mitte aga need, kes on saatuse võõraslapsed — elu kerjused. Neile on asetatud takistusi kõikjale, elu kõige algelisemaid nõudeidki peab kuidagi rängalt mõeldes ja kaalutelles ületama — kui neist nõudeist kuidagi mööda hiilida ei saa!

Kibe on see; veel kibedam aga on kerjata, vastu võtta almust ja taluda etteheiteid seepärast, et oled kerjus. Seepärast, et oled vaene ega tea veel, et siis ei tohi sul olla omaenese töökspidamisi ja veendeid. Siis kerkib hinges küsimusi: „On's niisugusel elul üldse mõtet, väärrib sellane virelemine üldse seda vaeva? Miks on teisele võimaldatud kõik, kuna sina pead seda kõike vaatlema akna tagant, eemalolijana? Hingitsed ja vireled sa selleks, et näha, kuis teised elavad?“

On kurb olla selline kübeke, kes mattunud teiste alla, keda möödudajad, elutippe ründajad, üleolevalt vaatlevad, suurmeelsusest neile palukesi omast küllusest heidavad ja vahest ei aimagi, et neil virelejatelgi võiks olla hing, et neil vahest ka on tundeid.

Ja on siis mõtet enam elul, kui kuulud sinna viimaste sekka; siis vahest on parem kaduda ja hääbuda — virelejatest kindlasti seetõttu puudust ei tuleks. Neid juba jätkuks! Leidub küllalt neid, kes ses öös unistaksid päikesest ja

helkivat virmalistemängu peavad tõusvaks koidikuks.

Siis oleks juba parem kaduda, kuid... ehk siiski on need viirud seal eemal taevas mitte virmalistekuma, vaid koidukuld! Vahest pole

need valgushelgid mitte virvatuled, vaid tähed! Vahest...

Ent elada tahan! Tahaksin elada, mitte viirelda!

28. IV 32.

T—d.

Salusaar.

Sääl, kus vaikseil suvepäevil tasaselt loksuvad Peipsi sinavad lained, eemal Võhandu jõesuust, asub väike, väga väike saar, kandes Salusaare nime.

Käisin sääl kaks aastat tagasi, kevadel, kui oli möödumas sirelite õitseaeg.

Saar on kõrge ja liivane. Madaldub ainult sinnapoole, kus Võhandu suubub Peipsisse. Juba eemalt paistab silma vana üksik määnd, kõrge ja siledatüveline nagu itaalia piinia.

Lõunarand on madal, liivane. Võib minna kaugele, enne kui vesi ulatub rinnuni. Kollasel liival valendavad teokarbid, nagu oleks kogu rand nendega sillutatud. Suplesime siin kesk päikesepaistet ja pehmeid kiigutavaid laineid. Kaugel paistsid kalameeste paadid väikestena ja peaaegu nähtamatutena. Pikutasime siin rannal teokarbel ja väikesil valgeil kivikesil, kuni valus hakkas; suundusime siis saare teisele kaldale. Siin kasvab tükk rukist, veel nii helerohelist ja noort.

Kogu rand on järsk ja kõrge, täis veealuseid kive, kaetud roheka samblaga. Kaugel paistab Vene rand, kuid on näha ainult kollast liiva ja paari kalamehe hütü.

Siinsamas rannal kasvab leppi, krobelisi ja hallitüvelisi. Nad kasvavad kaldalt kuni veeni, kus lained loputavad nende tüvesid ja heda veega ja nende ladvad kummarduvad alla nagu tänuks laineile.

Järgneb kõrge kruusane kallas ja ainult liiv. Siit läheb teerada saare keskele, kus asub väike kalamehe hurtsik. Majake on vana, hallide palkidega, ehitatud ammu, ammu. Majake ja selle ümbrus on nagu maetud sirelite valgetesse ja lilladesse õitesses.

Heinaküüni juures kasvab salk valgetüvelisi kaski. Nende lehed on veel noored ja vaigused.

Maja otsas on vana kaev, mille salved üsna lagunened ja madalaks vajunud. Üle kaevu laotab oma oksid vana tamm, nagu peites oma alla kaevu jahedat vett. Ja edasi libiseb pilk mööda avarat sinendavat vett, leidmata midagi, millel peatuda. Õhk on lämmatav ja raske. Päike vajub tasa pilvede alla, taevas on tumesinine. Lained loksuvad kärsitult, ja juba tulebki jämedaid vihmapiisku.

* *

Leban uluall õlgadel. Kõrval ühel veovankri põhjal suriseb priimus teed keetes. Väl-

jas on äikesevihm, esimene sel aastal.

Löök välku. Sellele järgneb varsti müristus, ja vihma tuleb nagu oavarrest. Vene randa pole enam näha. Paistab ainult tumesinine lainetav vesi, mille lainete harjad on valged vahust. Vood uhavad kallast, viies siit liiva minema. Mäletan, kuidas mulle kord jutustas vanaisa, et kui tema veel olnud noor ja käinud Venemaal, siis olnud see saar palju suurem. Igal aastal uhtvat lained seda saart ikka vähemaks ja vähemaks.

Jälle lai vägev sähvatus.

Kaugel paindub pilliroog tuules. Lained õõtsutavad seda üles ja alla. Laine tõustes on pilliroog püsti ja selle möödudes langeb alla nagu murtuna, läikides hõbedast tumedamini, kuni uus laine ta jälle üles ajab.

Joome teed. Aegamööda lakkab vihm, kuid lained on ikka veel rahutud. Väljas võib näha ainult kahte värvi: tumesinist ja helerohelist. On soe. Eemal lõhnavad kased. Nende vaigune lõhn täidab õhku raskelt ja uimastavalt. Selle lõhnaga seguneb veel õitsevate sirelite lõhn. Ah, sirelite õied on peaaegu kõik pudenenud! Maapind maja ümbruses on lilla ja valge.

Kui palju ilusam ja värskem näib nüüd kõik, kui enne äikest. Nooril lepalehil on veepiisad, suured ja värisevad kui seebimullid, mis vähemalgi puudutusel lõhkevad.

Rukis on palju tumedam ja raskem kui enne vihma. Kaugel tumesinisel tagapõhjal helen-dab vikerkaar.

Hakkame randa minema, et õhtuks koju sõuda. Teerada, mis viib maja eest mööda, on libe ja kallak. Vana tamm näeb palju noorem oma äsjapestud lehis. Kaevusalved on tumedamalt hallid kui enne kuivalt. Kaevu äärel on pang, pooleldi täitunud vihmaveega. Ranna liiv on pehme ja tumekollane. Astume paati. Seegi on märg. Aegamööda jõuame saarest eemale. See näib nüüd kurvana ja üksikuna, nii mahajäetuna kevadõhtu hämaruses. On juba jahe, sest varssi saabub õö, üks neist jahedaist, kuid mitte külmadest, ja märgadest kevadõist, mil õhk on täis lilledelõhnu.

Tasaselt, tasaselt kiigutavad paati Peipsi lained. Lühike on me tee. Jõuame jõesuhu. Pilliroog ja osjad on sirged, nagu poleks neil vähimatki aimu endisest tuulest ja vihmast. Eemalt kuuldu partide häälitusid ja siis kauge püssipauk. Tasa liugleb paat mööda jõge kuni

kodurannani. Hüppame paadist ja pistame jooksmas koju. Juba ust avades tundub vaigust kaselõhna, aias lõhnavad sirelid.

Hiljem, lamades voodis valgete jahedate linade vahel, tuleb meele kogu see päev. See oli üks neist minu väheseist päevist, kus ma saan olla täiesti rahulik ja eksitamatu, viibides

ainult supeltrikoos. Soovin, et palju oleks niisuguseid rahulikke ilusaid päevi. Oli isegi veetlevam neist tundidest, kus ma pikutan kuski rukkis või mõnes muus viljas koeraga, lugedes raamatut, kui olen putkanud kodunt minema, eelistades olla eksitamatu.

L. R—g.

P. Liivak.

KEVAD.

Lydia Koidula kirjavahetus Antti Alberg-Jalava'ga.

Koidula tähtsus eesti kultuuriloos on väga mitmekülgne. Juba ainult oma isikuga — vaikuna, võluva ja innustava naisena — on ta eesti haridusalal kaatnud palju. Ta on olnud kirjavahetuses mitme tähtsa kaasaegsega, isegi Soomest, Saksast ja Ungarist, olles muuseas meie esimesi tähtsamaid hõimutegelasi. Ka peab ta kirjavahetust mitme meie silmapaistva avaliku elu tegelasega, nagu Reinwald'iga, Jakobson'iga, Kreutzwald'iga. Eriti Kreutzwald'i vabamõtteline ja lai silmaring aitab palju kaasa Koidula seesmiseks arenguks, moodustades hea vastukaalu ta isa pietistlikule kitsusele ja sentimentaalsele maitselabasusele. See kirjavahetus pakub ka rohkesti eesti kultuurilist ja psühholoogilist ainet. Nendes kirjades peegeldub Kreutzwald'i sügav maailmatundmine ja teravmeelsus.

Koidula oli kõigi teiste kõrval kirjavahetuses „Uusi Suometare“ toimetajaga Antti Alberg-Jalava'ga Helsingist.

Ei ole huvitusetu jälgida seda kirjavahetust nii kultuurilooliselt seisukohalt kui ka Koidula ja Alberg'i intiimsetelt suhetelt.

Kirjavahetus algab 1870. aastal ja tekib järgmiselt.

Aastal 1869 oli Eestis näljahäda ja soomlased korjasid omalt poolt meile toetust. „Uusi Suometare“ peatoimetaja Antti Alberg-Jalava poolt adresseeritakse korjatud raha Tartu „Eesti Postimehe“ kaudu edasitoimetamiseks. Koidula tänab oma isa ülesandel Antti Alberg-Jalava't saadetise eest ja tellib viimaks endale Alberg'i lehe. Kuu aega hiljem saadab ta Helsingi üliõpilasmaja ehitamiseks 10 rubla, alla kirjutades: „Üks eesti käsi ja

süda". Alberg aimab, kes on saatja, ja kirjutab kohe Koidula'le.

Alberg, tänades Koidulat saadetise eest ja teatades, et üliõpilasmaja juba valmis, saadab Koidula'le selle hoone ülesvõtte. Koidula tunnustab selle väga ilusaks, kahetsedes, et Eestis säärast ehitist ei leidu. Tema arvates pole eestlased sellepärast niikaugele saanud, et nende keskel on vähe üksmeelt, vaid püsivad alalised tülid sakslaste ja venelastega. Alberg vastab seepärale, et Soomeski valitseb üksmeele puudus. Ta palub Koidula'lt päevapilti, mida viimane aga lubada ei taha, kartes miskipärast kirjavahetuse katkemist; küll aga

Alberg'ile uue päevapildi ja soovib endist tagasi, mida aga Alberg ei tee. Koidula keeldub sel kevadel Soome minemast. Seda teada saades on Alberg otse meeleheitel. Koidula kirja pääle, milles mainitakse, et Eestis puuduvad näidendid, soovib Alberg neid teistest keeltest tõlkida. Ta palub Koidula't teatada, kuipalju on Eestis rahvameelseid üliõpilasi. Soomes olevat ainult $\frac{2}{5}$ õigeid soomemeelseid kogu üliõpilaste peres. Ta soovib teada Koidula arvamist Saksa-Prantsuse sõja kohta. Ta ise hoiab sakslaste poole, arvates, et nii saavad Soome ja Eesti rohkem iseseisvaiks. Ta teatab Helsingi-Peterburi raudtee avami-

F. Hodler.

KEVADE ÄRKAMINE.

palub Alberg'i päevapilti. Nad kutsuvad teineteist endi poole külla. Koidula kord juba lubab Soome minna, kuid seda takistab tal „Vanemuise“ seltsi aastapäev. Nagu öeldud, tellib Koidula „Uusi Suometar'e“ ja Alberg — Jannsen'i „Eesti Postimehe“. Ehk küll Koidula esiteks oma päevapildi saatmisest keeldub, saadab ta selle siiski hiljem Alberg'ile. Alberg kirjutab, et ta suveks vanemate juurde läheb. Ta jutustab Koidula'le Soome hariduslikest oludest, mille takistajateks olevat rootslased ja venelased. Koidula kirjutab selle pääle Eesti koolest ja rahvustundest, kurtes, et Eestis puudub rahvakeelne teater. Ta sooviks näha soome- ja eestikeelseid grammatikaid ja sõnaraamatuid, mida ka Alberg ei väldi. Alberg soovib „Eesti Postimehes“ kirjutada rahvuslikkusest ja erutada rahvast harrastama eesti keelt. Koidula teatab, et 1870. aasta teisel poolel algavad Tartu gümnaasiumis esimest korda eesti keele tunnid. Ta soovib, et gümnaasiumist saadetakse ülikooli rahvameelseid mehi, kes seejärel hakkaksid kirikuõpetajaiks. Seega oleks võimalik vältida saksameelseid kirikisandaid. Koidula saadab

sest, mis võimaldab Soomel läbi käia muu maailmaga. Järgmises kirjas saadab ta Koidula'le ühe novelli, mille ta ise soome keelde tõlkinud. Jutustanud Koidula'le üliõpilasmaja õnnistamisest, noomib ta viimast, mispärast ta Soomet ei külasta. Koidula'l oli see aga õe haiguse tõttu võimatu. Alberg soovib teada, kes Eestist üliõpilaspidu komiteele tervitustelegrammi saatsid. Saatjad olid „Kalevipoja-õhtu“ liikmed. „Uusi Suometar“ ilmuvat 1871. aastast alates kolm korda nädalas. Koidula saadab oma kirjas Alberg'i perekonnale tervituse ja palub teateid Antti Alberg'i vanemate üle. Alberg kirjutab talle, et isa on pastor, ema pastoriproua ja ta evib kaks venda. Koidula pärib, kuidas Soomes peetakse jõule, ja saadab Alberg'ile kuuseoksa ja „Eesti Postimehe“ kalendri. Alberg tänab teda kalendri ja kuuseoksa eest ja jutustab Soome jõuludest. Ta saadab tervitusi „Kalevipoja-õhtu“ liikmeile. Koidula arvamused Saksa-Prantsuse sõjast on pea needsamad mis Alberg'ilgi. Koidula peab Alberg'i lapseks, mis viimasele sugugi uudis ei ole. Alberg teatab, et mitmedki ta sõpradest, kes teda ka lapseks pea-

vad, ometi nii hädä ta vastu pole kui Koidula. Soome ajalehed ei seisa valitsuse mõju all. Almberg teatab neiu E. Avellan'i (kes Koidula'le nende kirjavahetuse läbi tuttav) abiellumisest hr. V. Löfgern'iga. Ta kutsub Koidula't Soo-

otsustanud. See oli esimene eestikeelne kiri, mille Almberg saatis Koidula'le.

Ühes L. Koidula'ga sõitis Soome ka isa Jannsen ja Koidula vend Harry. Vastuvõtt Helsingis oli ülisüdamlük. Jannsen'i perekonna

L. Mals.

PAJUPILLIPUHUJA.

me lehekuu lõpuks või jaanikuu alguseks. Koidula ei saa aga enne 10. juunit Soome sõita Tartu Põllumeeste Seltsi näituse ja Riiga sõidu pärast. Ta otsustab sõita Riist Tallinna ja Haapsalu ja siis Soome. Enne Riiga sõitmist kirjutab talle Almberg ja kutsub teda Soome mitte varem kui mihklikuul. Koidula ei saa

seda kirja enne ärasõitu kätte ja teeb, nagu ta auks korraldati Alppilas õhtusöök, millest osa võttis palju soome rahvusliku liikumise väljapaistvamaid mehi, muuseas ka Almberg. Soomes rännates ja selle omapäras ilu nautides vaimustub Koidula väga Soomest.

(Järgneb.)

M. Kaur.

Margarete Hammer †.

Saadame täna manala rahuhoonetesse armastatuma kaaskollega ja õpetaja — proua Margarete Hammer'i.

Ootamata tuli ta lahkumine. Kohusetruuna, täis sädelevat elurõõmu, hingelt noor ja võimalikult heasoovlik, nii liikus ta meie, leinajate, keskel pidevalt, ilma et haigus ega muud põhjused oleksid teda tõmmanud eemale oma tööst ajutiseltki.

Ometi saabus kõikehävitav hetk ta kümendal teenistuseaastal Tartu tütarlaste gümnaasiumis. Juba enne kevadpühi tabas teda kuri gripi-taud, millest vabanedes haigestus aga uuesti valurikkasse surmatõvesse, milline röövis meilt ta kallimeelse isiku.

Margarete Hammer põlvnes kuulsate Kallas'te perekonnast. Ta isa, kirikuõpetaja Rudolf Kallas, oli tuntuimaid jutlustajaid, kelle

vaimusuurust pidid tunnustama ka kõige eestluse vastased — sakslased. Samuti oli haruldaselt vaimuka jutlustajana tuntud meie leinatava vend, ka varakult surmalevarisenud kirikuõpetaja Aksel Kallas.

Selle Kallas'te perekonna andekuse ja vaimukuse oli suurel määral pärandanud ka meie armastatud lahkunu. Niisama peitus temas tunduvalt Kallas'tele omast humaansust, inimeste-tundmist, optimismi ja seltskondlikku huumorit. Need tegurid mõjustasid ilmselt seda, et ta oli paremaid pedagooge, täites innu, armastuse ja lakkamatu kohusetruudusega oma elukutselisi ülesandeid.

Meenutades seda kõike nüüd, millal teda ei ole enam elavate nimistus, selgub alles täielikult tema isik, kuna on ju ikka nii, et tegeleva inimese omadustest kahandab ühe osa

Mälestame tõsisemas leinas ja lohutamatus harduses oma kaaskolleeget ja õpetajat

Margarete Hammer'it

Tartu tütarlaste gümnaasiumi õpetajad,
õpilased ja lastevanemad.

argipäevsus. Tunneme, nii õpetajad kui õpilased, et meie suurest organismist on välja kistud eluline osa, kellela ei ole me küllalt enam mitte meie. Kulub aega, enne kui harjume jälle toimima ilma M. Hammer'i osavõtuta.

M. Hammer (sünd. Kallas) sündis 13. dets. 1887 Rõuges Võrumaal kirikuõpetaja tütreana; alg- ja keskkhariduse sai kodus ja Peterburis St.-Peetri-nimelises gümnaasiumis, mille lõpetas 1904. a. Astus seejärel Bobrištšev-Puškini kõrgematele uute keelte kursustele, omandades seal saksa keele keskkooliõpetaja kutse. Teenis õpetajana Peterburis Rõbakov-Steini nais-

gümna. 1907—1909, Peetri-nimelises kaubakoolis 1911—1915, St.-Peetri naisgümna. 1916—1917, Tartu ülem-reaal-kommerts- ja põllutöökoolis 1918—19, Tartu tütarl. gümnaasiumis 1922. a. 1. augustist. Abielus 1917. a. ametnik Georg Hammer'iga.

Rahu kaasa Sulle igaviku radadele, meie kallis kaasvõitleja ja õpetaja! Paigutanud Sinu põrmu kevadlilledesse, jäägu mälestus Sinu õilsast ja armastusväärsest isikust kaua püsima meie hingisse! Olgu kerge Sulle maa-muld, kes Sa pidid nii varakult maha jätma elu kaduviku-maad! 19. V 32. Leinav T. T. G.

Sulle, me kallis klassijuhataja!

Keset kaunimat kevadet on tabanud meid jäised puhangud, tuues kaasa kurva surma. Ei olnud meile valusamat, südantängistavamamat kui teade armsa isiku surmast, keda lootsime para-

nevat ta haigusest ja meid taas oma päikeselise isikuga õnnestavat. Ent Toonela tütreid ihkaksid oma pimedasse, pilkasesse kodusse soojendavat päikest ja röövisid meilt me õpe-

tava ja kasvatava klassijuhataja. — Hinga rahus! suudame sosistada värisevi huuli. Pisarad purskuvad silmist, valu mässab ja tormitseb rinnus. On nagu oleks kõik õilis, õrn ja

sügav vaibunud, udustunud ühes Sinuga. Ent kaunid mälestused Sinust ei vaibu ega kustul! Neis elad meile ikka edasi!

IIIb. klass.

Oma armsat klassijuhatajat

Margarete Hammer'it

mälestab III-b klass.

Keelenurk.

Keelelisi vastuoksusi.

(Järg.)

17. Lõppvokaali-vastuoksus. — See seisab selles, et yhtedes sõnades heidetakse lõppvokaal ära, kus oleks kohasem see jätta, teistes jälle tarvitatakse tarbetumalt lõppvokaali, kuna palju parem oleks see ära heita ja tarvitada sõna konsonantlõpulisena. Niisiis yhelt poolt „muus, kolleeg“, kus oleks parem muusa, kolleegä („kolleega“ seda enam, et meil on „härä, proua“, mitte „här, prou“); eriti halb ja inetu on „psyyh“; siin on tingimata parem „psyyhhe“. Teiselt poolt aga nõutakse meil ametlikult „Valga, Riia“ — siin lõppvokaaliga. Kuid just siin oleks parem ja õigem ytelda ilma selle lõppvokaalita: Valk, Riig. See on otse kahjulik järjekindluse maania, kui tahetakse, et kohanimed peavad alati olema genitiivikulised ja seega vokaal-lõpuliselised. Otstarbekohasem on, kui nominatiiv erineb genitiivist. Seepärast tuleb põhimõtteliselt eelistada ja tarvitada vorme, kus see vahe veel esineb ja on võimalik. Vorme „Valk“ ja „Riig“ tarvitatakse veel rahvakeeles. Saaremaal merimehed, kel palju on Riiaga tegemist, räägivad ainult „Riig“ („Riig paistab juba!“). Ja vormi „Valk“ nägin hiljuti yhel Valgast tulnud kirja postitemplil.

Miks ei taha siis vormide „Valga“ ja „Riia“ pooldajad oma järjekindluses minna nii kaugele ja ytelda ka „Berliini, Pariisi, Londoni“ pro Berliin, Pariis, London“. Seepärast kindlasti „Valk, Riig“.

18. ta-tu vastuoksus. — See on üks kõige veidramaid, rumalamaid ja ärritavaid vastuoksusi. Yhelt poolt tarvitatakse nyüd otse haiglaselt palju tu-lõppu eitavais omadussõnades, isegi sääl, kus võiks ka ta-

lõpp olla: selgusetud kysimused, tähtsusetud asjad, viisakusetud inimesed, julgusetud mehed, tegevusetud ametnikud, õiglusetud nõuded jne. See on mingisugune setu-tõbi. Siin võiks nende „setude“ asemel väga hästi ytelda „selgusetu kysimused, tähtsusetu asjad, julgusetu mehed, viisakusetu inimesed, tegevusetu ametnikud, õiglusetu nõuded jne.“, või, kui eri sõna deklimeerimise puhul paratamatu, kasutades selle asemel eelliidet eba-, nagu seda tehakse enamasti soome keeles vastavais sõnus: „ebaseelged kysimused, ebatähtsad asjad, ebaviisakad inimesed, ebaõiglased nõuded jne.“

Täitsa lubamatu on ka -tu liitmine mitmuse genitiivi kylge: „illusioonidetu“. Siin peab tingimata olema ainult illusioonideta.

Kuid teiselt poolt needsamad isikud (eriti lõunaestlased ja lõunaesti kirjanikud), kes muidugi nii liialiselt harrastavad seda „-tult ja -setut“, tarvitavad vastuoksuslikult ja nagu kiuste just sääl ta-lõppu, kus tingimata peaks olema -tu, ja seda nimelt kahes sõnas, just nagu oleksid nad kokku rääkinud — „võimata“ ja „lõpmata“: „see on võimata“ ja „see on lõpmata suur“. Just siin peab olema võimatu ja lõpmatu. Päälegi on „võimatu“ ehtne rahvakeelne tu-sõna. Kummaline vastuoksus: tarvitatakse kõiksuguseid ebarahvakeelseid ja uuenduslikke tu-sõnu nagu „täitmatu, seletamatu, vahetpidamatult, selgusetu“ jne., aga ehtset rahvakeelist „võimatut“ ei taheta tarvitada. Kes kirjutab „seletamatu“, selle kirjutuses on „võimata“ lihtsalt jäme viga.

Seepärast: „see on võimatu, — see on lõpmatu suur“.

Joh. Aavik.

Kooli elu.

Reaalteadustering

korraldas 7. aprillil kell 5 p. l. ajalooklassis referaatkoosoleku: „Kas käia kinos või mitte?“ Refereeris V. Märtn Vb. Ettekanne oli huvitav ja pakkus palju ainet vaidlusteks. Osavõtjaid keskmiselt.

Reaalteadusteringi

korraldusel oli neljapäeval 5. mail jalgratastel väljasõit Kaagveresse.

Osavõtjaid oli vihmase ilma tõttu vähe.

Karskuse-aktus

korraldati laup. 7. mail viimase tunni ajal. Pärast dir. J. Roos'i avasõna esines aktusekõnega karskustegelane arst R. Tamm, selgitades pikemalt alkoholi kahjulikkust. Järgnevalt võttis sõna T. T. G. end. õppejõud, Koeru koguduse õpetaja A. Pähn. Dir. J. Roos'i lõpp-sõnadega ja riigihümniga lõppes aktus.

Emadepäev.

Pühapäeval 8. mail pühitseti meie koolis Õpilaspere korraldusel ja Enesekasvatuse- ringi tegelikul kaasabil emadepäeva, millest

osa võtma oli ilmunud õige suurel arvul emasid. Neile kõigile kinnitati austuse-märgina rinda lilled ja püüti neile kaasa anda meeldivamaid mälestusi mitmesuguste ettekannete abil. Õpilaspere vanem tervitas emasid lühikese avakõnega. Esimeste klasside laulukoor härra P. Konsap'i juhatusel kandis ette paar laulu. Järgnesid mõningad sõnalised ettekanded õpilasil, kes rääkisid emaarmastusest eesti rahvaluules ja ema laulu mõjust lapsele. Siis veel laule Muusikaringi laulukoorilt, E. Lombi deklamatsioon, üks plastikapala õpil. Mii'tral't, paar rahvatantsu ja üks klaverisoolo kodutütardelt, ning prl. Pruuden'i lõppsõna järele lahkuti, kaasa viies, nagu võib arvata, õige meeldivaid muljeid.

Kooliaed.

Teatavasti sai T. T. G. Karlova mõisa lähedasest linnaplatsist maad kooliaiaaks. Praegu on kibe aiamaa ettevalmistamine, kuna pärast pühi hakkab külvamine. Töötavad peamiselt majanduseklassid. Töid juhatab loodusloo-õpetaja A. Abarenkov-Ein ja majapidamiseõpetaja N. Kalamees.

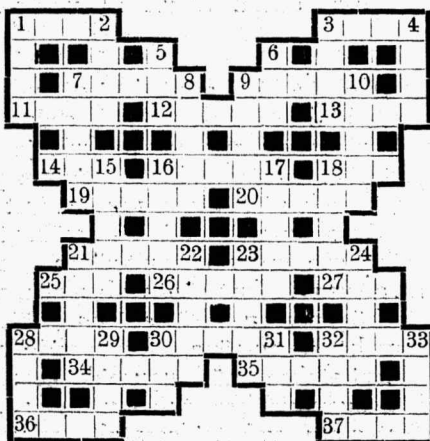
Kooliraamatukogude tarvitajatele.

Pärast suvepühi teostub ainult raamatute vastuvõtmine kõigisse kogudesse. Raamatuid lugemiseks enam välja ei anta. Raamatukogu kodukorra järele peavad kõik raamatud olema tagasi toodud kogudesse

hiljemalt 25. maiks.

Raamatukogu üldjuhataja.

Hinnamõistatis nr. 9.

- Üllalt alla: 1. Kuulmise veaga inimene. 2. Heliteos. 3. Veider, pool-loll inimene. 4. Naisolend. 5. Jalgealune. 6. Lapse imetaja. 7. Okaspuu. 8. Eesti linn. 9. Kõrgem seisus.

10. Mingi teose looja. 15. Naisterahva nimi piiblis. 16. Ahne. 17. Soome sportlane. 18. Vb klassi õpilane. 21. Jõgi Lätis. 22. Lihast valmistatud toiduese. 23. Taim. 24. Riidene kate. 28. Lõbustusvahend. 29. Nobe, hakkaja. 30. Väike armetu majake. 31. Jahust valmistatud toiduese. 32. Iste. 33. Hoiupaik.

- Vasakult paremale: 1. Meesterahva nimi. 3. Musta kunsti harrastaja. 7. Paha vaim. 9. Löhn. 11. Öhu vool. 12. Meesterahva nimi piiblis. 13. Vankriratta osa. 14. Vankri osa. 16. Kreeka linn. 18. Putukas. 19. Peakate. 20. Luukere. 21. Veejooksu koht. 23. Laelamp. 25. Naisterahva kaelavarjaja. 26. Raamatukaupmees Võrus. 27. Jõe nimetus Lõuna-Ameerikas. 28. Mitte pehme. 30. Tammsaare „Juuditi“ tegelane. 32. Tartu ülikooli professor. 34. Asutise esindaja. 35. Metsa nimetus. 36. Valgusejuuga. 37. Vili.

- Õigete mõistatajate vahel loositakse välja 27. mail Käut Hamsuni romaan „Hulkurid I“